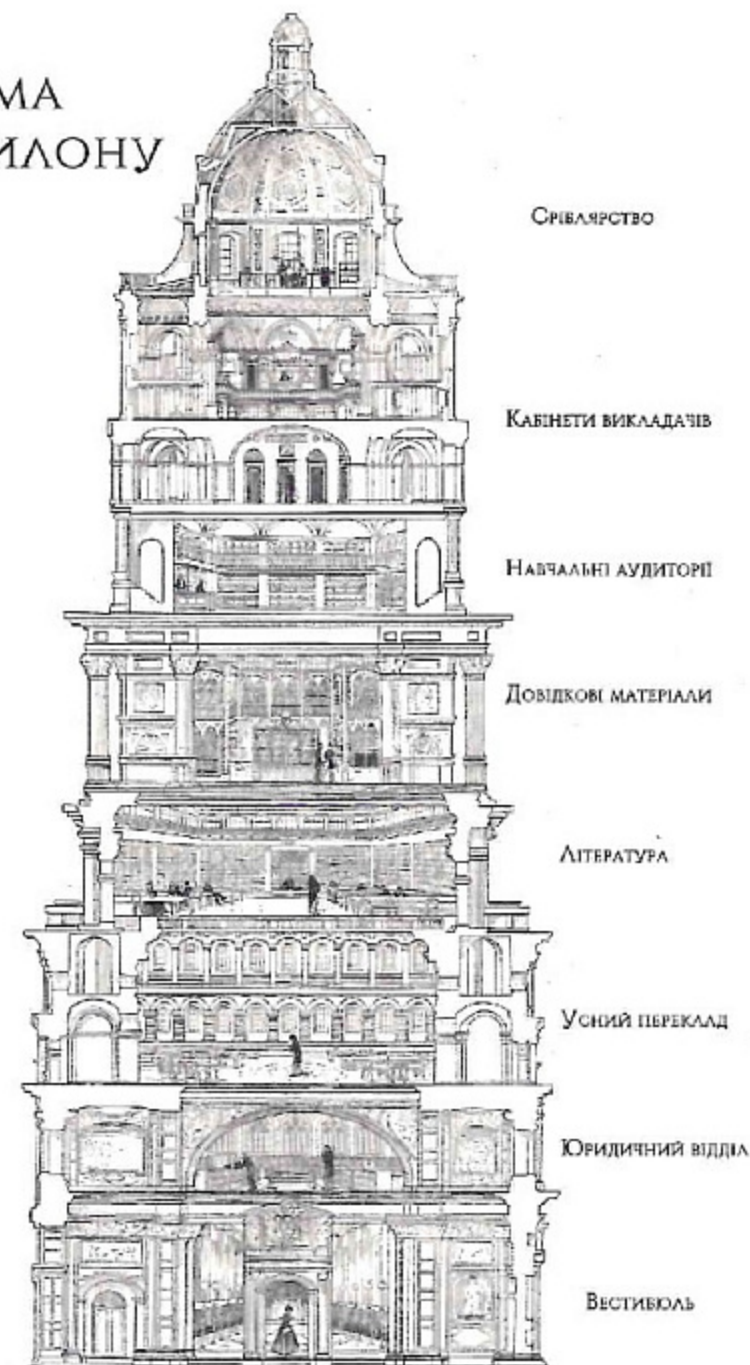

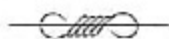
Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

СХЕМА БАВИЛОНУ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

*Зауваги авторки
стосовно її зображення історичної Англії
та Оксфордського університету зокрема*

Проблема з написанням роману про Оксфорд полягає в тому, що ті, хто був в Оксфорді, ретельно вивчатимуть текст і визначатимуть, чи твоя репрезентація не суперечить їхнім спогадам про це місце. Ще гірше, якщо ти американка, котра пише про Оксфорд, бо ж хіба американці бодай щось розуміють? Скажу декілька слів на свій захист.

«Вавилон» — це художній роман про уявний світ, і події в ньому розгортаються у фантастичній версії Оксфорда 1830-х років, чия історія докорінно змінена срібляцтвом (про це трохи згодом). І все ж я намагалася, наскільки можливо, не відступати від історичних описів життя раннього вікторіанського Оксфорда, переінакшуючи факти лише тоді, коли це було необхідно для сюжету. Описуючи Оксфорд початку XIX століття, я покладалася передусім на дуже цікаву працю Джеймса Дж. Мура «The Historical Handbook and Guide to Oxford» (1878), а також на VI та VII томи «The History of the University of Oxford» за редакцією М. Брока та М. Кертойза (1997 і 2000 відповідно).

У питаннях риторики та загальних особливостей життя (наприклад, оксфордського сленгу початку XIX століття, що дуже відрізняється від сучасного)¹ я спиралася на першоджерела, як-от «A History of the Colleges, Halls, and Public Buildings Attached to the University of Oxford, Including the Lives of the Founders» (1810) Алекса Челмерса, «Recollections of Oxford» (1868) Джорджа Кокса, «Reminiscences Chiefly of Oriel College and the Oxford Movement» (1882) Томаса Мозлі та «Reminiscences of Oxford» (1908) Вільяма Таквелла. Оскільки художні твори можуть чимало розповісти нам про тодішнє життя або принаймні те, як його сприймають, я також почерпнула

¹ Наприклад, перебуваючи в Оксфорді, я жодного разу не чула, щоб хтось говорив про Гай-стріт із акцентом — *The High*, натомість Джордж Кокс стверджує протилежне. [Тун і Валл в постандартних британських прямих шрифтах подібно примітці авторки, у квідратних дужках курсивом — перекладники та редактори українського видання.]

подробиці з «The Adventures of Mr. Verdant Green» (1857) Катберта Біда, «Tom Brown at Oxford» (1861) Томаса Г'юза та «The History of Pendennis» (1850) Вільяма Теккерея. В іншому я покладалася на спогади та уяву.

Для тих, хто обізнаний з Оксфордом і кому схочеться крикнути: «Ні, все не так!», я зроблю декілька зауваг. Оксфордського союзу не існувало до 1856 року, тож у романі я посилаюся на його попередника, Об'єднане дискусійне товариство (засноване 1823 року). Моє улюблене кафе «Vaults & Garden» з'явилося лише в 2003 році, але я провела там так багато часу (і з'їла так багато сконів), що не могла відмовити Робіну й компанії в такому задоволенні. Не існує й пабу «Покручений корінь», про який згадано в романі, принаймні я не знайшла в Оксфордзі закладу з такою назвою. Також на Вінчестер-роуд немає кафетерію «У Тейлора», хоч мені подобається «Taylor's» на Гай-стріт. Меморіал мучеників в Оксфордзі існує, але його завершили лише 1843 року — через три роки після фіналу роману. Я трохи змінила дату спорудження задля гарної згадки. Коронація королеви Вікторії відбулася в червні 1838 року, а не 1839-го. Залізничну лінію Оксфорд—Паддінгтон заклали лише в 1844 році, але в романі вона з'являється на декілька років раніше з двох причин: по-перше, це має сенс з огляду на змінену історію, а по-друге, мені потрібно було, щоб персонажі могли швидше дістатися до Лондона.

Я дозволила собі багато художніх відступів в описі пам'ятного балу, тож він скидається радше на сучасний Оксбриджський травневий бал, аніж на подію початку вікторіанської доби. Наприклад, я чудово знаю, що устриці були основною їжею тогочасних бідняків, але вирішила зробити їх делікатесом, бо саме таким було мое перше враження від Травневого балу в коледжі Магдалени в Кембриджі — гори устриць на льоду. (Я не взяла сумочку, тож в одній руці тримала телефон, келих шампанського та устрицю й врешті пролила шампанське на чудові туфлі літнього пана.)

Декого може спантеличити розташування Королівського інституту перекладу, також званого як Вавилон. Це тому, що я трохи змінила географію, аби для нього було місце. Уявіть зелену ділянку між Бодліанською бібліотекою, Шелдонівським театром і Камерою Редкліффа. А тепер збільште її та розмістіть Вавилон у центрі.

Якщо знайдете ще якісь невідповідності, будь ласка, нагадайте собі, що це художній роман.

РОЗДІЛ I

Que siempre la lengua fue compañera del imperio; y de tal manera lo siguió, que junta mente comenzaron, crecieron y florecieron, y después junta fue la caída de entrambos.

Мова завжди є вірною супутницею імперії, тож разом вони зароджуються, зростають і сягають розквіту. А згодом разом і занепадають.

Антоніо де Небріха
«Грамматика іспанської мови»

Поки професор Річард Ловелл торував шлях вузькими вулицями Кантона, шукаючи вишвілу адресу із записника, живим у будинку лишився тільки хлопчик.

Повітря було важким, підлога — слизькою. Біля ліжка стояв неторканий глечик з водою. Спершу хлопчик був надто наляканий блювотою, щоб пити, а тепер йому вже не ставало сили підняти глечик. Він досі був при тямі, хоч і повсякчас провалювався в дрімотне забуття напівсну. Він знав, що зовсім скоро забудеться глибоким сном і вже не прокинеться. Саме так сталося з його бабусею і дідусем тиждень тому, а день по тому з тітоньками, а ще через день із міс Бетті, англійкою.

Його мати відійшла вранці. Хлопчик лежав біля її тіла, спостерігаючи, як на шкірі проступають синюшність і багрянець. Останнім її словом було його ім'я: два безгучні склади, промовлені самими

вустами. А тоді лице обм'якло і перекошилося. Язык вивалився з рота. Хлопчик пробував заплющити її помутнілі очі, але повіки однаково повзли вгору.

Коли професор Ловелл постукав у двері, йому ніхто не відчинив. Ніхто не скрикнув від несподіванки, коли він вломився до будинку. У сусідніх кварталах орудували мародери, і хоч у цьому домі цінних речей було небагато, хлопчик із матір'ю замкнулися, воліючи мати декілька годин спокою, перш ніж хвороба забере і їх. Хлопчик чув гуркіт на першому поверсі, але не міг себе змусити ним перейматися.

На той час йому хотілося лише померти.

Професор Ловелл піднявся сходами, перетнув кімнату й довго стояв над хлопчиком. Він не помітив — або вирішив не помічати — мертвої жінки на ліжку. Хлопчик лежав нерухомо в його тіні, розмірковуючи, чи ця висока й бліда постать прийшла забрати його душу.

— Як почувашся? — запитав професор Ловелл.

Дихання хлопчика було надто утруднене, щоб відповісти.

Професор Ловелл опутився на коліно біля ліжка. Дістав з передньої кишені тонкий срібний зливочок і поклав хлопчикові на голі груди. Хлопчик здригнувся: метал жаляв крижаним холодом.

— *Triacle*, — промовив професор Ловелл спершу французькою. А тоді англійською додав: — *Treacle*.

Зі зливка поїлася слабке біле с'яйво. А потім нізвідки почувся химерний звук: дзенькіт, спів. Хлопчик застогнав і перевернувся на бік, його язык безладно молотився в роті.

— Потерпи, — пробурмотів професор Ловелл. — Ковтни, відчуй смак.

Секунди спливали. Дихання хлопчика вирівнялося. Він розплющив очі. Тепер він бачив професора Ловелла чіткіше й міг розрізнити сірі очі та горбатий ніс (так званий *ingvbbi*, орлиний ніс), що могли належати лише іноземцю.

— Як тепер почувашся? — запитав професор Ловелл.

Хлопчик ще раз глибоко вдихнув. А потім промовив несподівано гарною англійською:

— Солодко. На смак дуже солодко...

— Добре. Це означає, що подіяло, — професор Ловелл сховав зливочок у кишеню. — Тут є ще хтось живий?

— Ні, — прошепотів хлопчик. — Лише я.

— Є щось таке, що ти не хочеш залишати?

Хлопчик помовчав якийсь час. Муха сіла на щоку його матері й поповзла по носу. Він хотів був її відігнати, але не знайшов у собі сили підняти руку.

— Я не можу взяти тіло, — сказав професор Ловелл. — Туди, куди ми поїдемо.

Хлопчик довго вдивлявся в матеріне обличчя.

— Книжки, — нарешті озвався він. — Під ліжком.

Професор Ловелл схилився до ліжка й дістав чотири товсті томи. Книжки були англійською, корінці затерлись, а деякі сторінки стали такими тонкими, що написане майже неможливо було прочитати. Професор погортав книги, мимоволі всміхнувся й поклав їх у сумку. А тоді підхопив вихудлого хлопчика на руки і виніс із будинку.

У 1829 році моровиця, що згодом стала відома під назвою «азійська холера», поширилася з Калькутти через Бенгальську затоку на Далекий Схід — спершу в Сіам, тоді в Манілу, потім до узбережжя Китаю — на торгових суднах, чії зневоднені моряки з запаленими очима скидали свої нечистоти в Перлову річку, де тисячі людей брали воду для пиття, прали, плавали і милися. Хвороба захлиснула Кантон, наче припливна хвиля, стрімко перекинувшись від доків на острівні житлові райони. Квартал, у якому жив хлопчик, вимер за лічені тижні, цілі родини безпорадно згасали в своїх будинках. Коли професор Ловелл забрав хлопчика з Кантона, всі інші жителі тієї вулиці вже були мертві.

Про це хлопчик дізнався, коли прокинувся в чистій, добре освітленій кімнаті в Англійській факторії, загорнутий у такі м'які й білі ковдри, яких не бачив у житті. Та це лише трохи послабило його неприємні відчуття. Було страшенно спекотно, а язик здавався важким, мов шерехатий камінь. Він немовби спирав над власним тілом. Щоразу, коли професор говорив, гострі ікла вгризалися малому в скроні, а перед очима з'являлися червоні спалахи.

— Тобі дуже пощастило, — сказав професор Ловелл. — Ця хвороба вбиває майже все, чого торкається.

Хлопчик пильно дивився на нього, зачарований довгим обличчям іноземця та світло-сірими очима. Якщо він розосереджував погляд, чужоземець перетворювався на велетенського птаха. На ворона. Ні, сокола. На когось жорстокого й сильного.

— Ти мене розумієш?

Хлопчик зволожив потріскані губи й щось пробурмотів. Професор Ловелл похитав головою:

— Англійською. Говори англійською.

У хлопчика пекло в горлі. Він закашлявся.

— Я знаю, що ти говориш англійською, — у голосі професора Ловелла чулося попередження. — Використовуй її.

— Мама, — видихнув хлопчик. — Ви забули про маму.

Професор Ловелл не відповів. Він різко підвівся і, перш ніж піти, обтрусив коліна, хоча хлопчик не міг збагнути, як порох устиг осісти на них за ті декілька хвилин, що професор просидів біля нього.

Наступного ранку хлопчик спромігся з'їсти миску бульйону і його не збудило. Ще через день він зумів підвестись і в голові майже не паморочилося, хоч коліна тремтіли від недуги так, що йому довелося схопитися за ліжко, аби не впасти. Гарячка відступила, апетит поліпшився. Коли він прокинувся трохи згодом того дня, то побачив замість миски тарілку з двома товстими скибками хліба й ростбіф. Зголоднілий, він жадібно з'їв усе руками.

Удень він здебільшого міцно спав, хоч цей сон постійно переривала місіс Пайпер — життєрадісна опасиста жіночка, яка заходила, щоб збити йому подушки, покласти на чоло приємно прохолодний вологий компрес, і розмовляла англійською з таким виразним акцентом, що хлопчику доводилося перепитувати її по кілька разів.

— От Господи, — прищмокнула вона, коли він уперше попросив її повторити. — Це ж ти ще ніколи шотландців не зустрічав.

— Шотландців? Хто такі шотландці?

— Не хвилюйся, — вона поплескала його по щоді. — Дуже скоро дізнаєшся більше про Велику Британію.

Того вечора місіс Пайпер принесла хлопчику вечерю — знову хліб і яловичину — разом з новиною, що професор хоче бачити його в своєму кабінеті.

— Це нагорі. Другі двері праворуч. Але спершу поїж, він нікуди не дінеться.

Хлопчик швидко поїв і з допомогою місіс Пайпер вдягнувся. Він не знав, звідки взявся одяг, бо все вбрання було західного стилю й надивовижку добре сіло, хоч він і був худорлявий та низький. Але хлопчик був надто втомлений, щоб розпитувати.